REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFTLITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

*Samengesteld door de Stichting voor
Economisch Onderzoek der Universiteit
van Amsterdam, redactie: Mevr. Dra E.
Hijmans en Drs H. J. Kruisinga*

A. ACCOUNTANCY

III. LEER VAN DE INRICHTING

Is there more than One Set of Generally accepted Accounting Principles?

Shirk, Stanley E. — Schrijver illustreert aan een aantal voorbeelden, dat zogenaamd „algemeen aanvaarde beginselen” t.a.v. de administratie-methoden in feite zeer verschillend worden geïnterpreteerd. Hij bepleit de instelling van een commissie voor de uniformering van administratieve begrippen en normen, en geeft aan, in welke lichamen zulk een commissie zou moeten worden gevormd. Op deze wijze zou een complex van normen kunnen worden opgebouwd met een ondubbelzinnige en praktisch bevredigende inhoud.

A III - 1

The Journal of Accountancy, September 1950

De verzorging van de vorm bij de opstelling der jaarrekening

Foppe, H. H. M. — In dit artikel geeft schrijver een systematiek van de posten welke voorkomen op de balans en verlies- en winstrekening. Hij gaat daarbij uit van het rangschikken der posten in volgorde van liquiditeit. Enkele veel voorkomende onjuiste gewoonten, welke tot onoverzichtelijkheid en daardoor tot onjuiste conclusies bij de beoordeling kunnen leiden, wordenesignaleerd.

A III - 3

Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, Januari 1951

IV. LEER VAN DE CONTROLE

An Analysis of Current Developments in Auditing Procedures and Standards

Jennings, Alvin R. — Naarmate de bedrijven groter worden, omvat de normale accountantscontrole minder routinewerk, aangezien ze dan in meerdere mate kan steunen op gegevens van het interne administratieve apparaat. Een deel van het detailcontrolewerk dat nog door de accountant gedaan wordt, is verklaarbaar uit de traditie, en niet uit de noodzaak uit controleoogpunt. Fraudes worden bij het grotere bedrijf niet langer in hoofdzaak door de accountantscontrole aan 't licht gebracht.

In 1948 verscheen een rapport van het Amerikaanse Instituut over de werkzaamheden die een normale accountantscontrole behoort te omvatten, en de daarbij te volgen methoden en te stellen doeleinden. Hieruit volgen dus bepaalde minimumeisen voor allerlei gevallen, die tevens een maatstaf vormen bij de beoordeling van het werk van verschillende kantoren. Dit rapport werd door de leden aangenomen, en nu wordt ernaar gestreefd, een zo algemeen mogelijke toepassing van deze normen te verkrijgen, door goede voorlichting e.d. Dit doel is echter nog lang niet bereikt, zoals uit recente onderzoeken blijkt. Zo werd aan de normen t.a.v. de inventariscontrole slechts door 54 % van de 300 onderzochte rapporten voldaan bij een steekproef te Detroit.

Schrijver vraagt zich af of de verantwoordelijkheid van de accountant toelaat om bepaalde werkzaamheden een zekere tijd vóór het eind van de boekhoudperiode te verrichten. Hierdoor zou de seizoenspits kunnen worden afgevlakt. Hij komt tot de conclusie dat dit wel kan, mits de accountant het bedrijf voldoende lang en goed kent, en mits wordt gestipuleerd dat het doel van de controle niet het opsporen van fraude e.d. is.

A IV - 2

The Journal of Accountancy, September 1950

De interne kritische beoordeling van het ontwerp accountantsrapport

Tanis, Drs J. M. — Een samenvatting van een artikel in „der Wirtschaftsprüfer” van April 1950, getiteld „die interne Berichtskritik”. Behandeld wordt de wijze en de punten waarop accountantsrapporten moeten worden gecontroleerd en gecritiseerd voor zij het accountantskantoor verlaten. Bij grotere kantoren moet dit door een ander dan de rapporteur gebeuren. De schrijver van het artikel acht zelfs een dubbele beoordeling nodig, eenmaal gedetailleerd en eenmaal in grote lijnen. Bij het kleine kantoor is het zaak, door zelf-training zover te komen dat men het eigen rapport „met anders ogen” kan lezen.

A IV - 4

Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, Januari 1951

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

II. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE ALS WETENSCHAP

Politieke Bedrijfseconomie?

Geertman, Drs J. A. — Schrijver schetst in het kort de praktische toepassing van de „normatieve richting” in de bedrijfseconomie in verschillende landen. In Duitsland is de budgetteringsgedachte sinds de periode van de „Planwirtschaft” zeer sterk ontwikkeld en uniform toegepast. Er ontstond een steeds verdergaande oorzakelijke analyse van de winst, en daaruit kwam een theorie voort, die de winst ontkent omdat zij alle winstbestanddelen tot kosten maakt. Ook in Rusland, waar het vooral via Amerika door technici werd ingevoerd, bleek het budgetsysteem waardevol. Het werd tot een essentieel onderdeel van de vijfjarenplannen gemaakt, en evenals in Duitsland werd een uniform rekeningsstelsel verplichtend gesteld. In Amerika wordt de uniforme kostprijscalculatie vooral gezien als een middel om prijsbederf te voorkomen. Ook in Engeland wint deze gedachte veld. In Nederland is vooral de invloed van Duitse gedachten op dit gebied merkbaar.

Schrijver wijst de normatieve gedachte af op grond van filosofische overwegingen, en meent tevens dat zij praktisch moet leiden tot een controle van de prijzen van alle consumptiegoederen en van de investeringen.

De toeneming der vaste kosten maakt dat in de huidige maatschappij de conjunctuurpolitiek een grote rol gaat spelen. En in dit verband zijn het de kosten toe- of afnamen die van belang zijn, en niet de gemiddelde kosten. Het komt dus aan op de marginale kostprijs, en dan nog de maatschappelijke („macro-economische”), die in de hausse nog hoger en in de baisse nog lager ligt dan de marginale kostprijs van de individuele bedrijfshuishouding.

Voor het voeren van een juiste politiek van belastingen en openbare financiën i.v.m. de conjunctuur zijn uniforme administraties met afdelingsgewijze calculatie noodzakelijk, die gewoonlijk extracomptabel zijn. De verrekenprijs van de ene afdeling naar de andere komt daarbij op de voorgrond, ook in verband met de centralisatie van het bedrijfsbeheer, die de ondernemingsgeest moet doen herleven.

Ook in verband met de toekomstige publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie acht schrijver deze gedachten van eminente betekenis. Maatregelen ter bescherming van de consument tegen zichzelf „en ter reglementering” van de concurrentie om excessen tegen te gaan, worden vergemakkelijkt door uniforme administratie langs de boven geschetste lijnen. De normatieve gedachte daarentegen bergt het gevaar, dat men de onderneming zal willen vrijwaren voor marktinvoeden, en vaste prijzen zou gaan eisen, die men zich tevens als rechtvaardige prijzen zou denken.

Ba II 2

Economie, December 1950

IV. LEER VAN DE KOSTPRIJS EN DE PRIJSVORMING

Costing in Local Government

Marshall, A. H. — Schrijver meent dat de administratiemethoden, welke gebruikelijk zijn bij de plaatselijke autoriteiten (b.v. gemeenten) in Engeland, de vergelijking met die van de industrie kunnen doorstaan. Weliswaar is het financieel beheer van deze lichamen meer statisch dan dynamisch, zodat o.m. de kostprijsberekening in industriële zin hier meestal geen grote rol speelt. Maar dit is verklaarbaar, gezien de

veranderlijkheid van de geproduceerde behoefte-bevredigingen en de moeilijkheid om ze te beheersen en onderling te vergelijken. Ook is bij de gemeenteraad de belangstelling en het begrip voor cijfers veel minder dan bij de directies van industrieële ondernemingen. Schrijver ziet het dan ook als onjuist, om zonder meer toepassing van industrieële methoden van kostprijsberekening voor de gemeentelijke administratie aan te bevelen. Hij geeft aan, wat voor soort kostprijsberekening wel mogelijk is en hoe ver men daarmee moet gaan. Vooral de toepassing van standaardkosten wordt nuttig geacht en is b.v. mogelijk bij wegenconstructie en -onderhoud, woningbouw e.d. Van belang is ook het vinden van de juiste „producteendheid“, die het samenstellen van zinvolle kostengegevens mogelijk maakt, voor verschillende gemeentediensten. Tenslotte wijst schrijver erop dat geen gedetailleerde kostprijsberekeningen moeten worden gemaakt als men niet van plan is, ze te gebruiken.

Ba IV - 1

The Accountant, 22 Mei 1950

Vervangingswaarde en prijspolitiek in heden en verleden, II

Schroeff, Prof. Dr. H. J. v. d. — De noodzakelijke vernieuwing van het productie-apparaat is een cardinaal belang. En dit belang eist, dat in de prijspolitiek zowel als in de fiscale politiek de toepassing van het beginsel van de vervangingswaarde wordt toegelaten. En zulks niet alleen voor de vlottende goederen, maar ook voor de duurzame productiemiddelen.

Voor de prijspolitiek is het vervangingswaarde beginsel nu aanvaard, zoals blijkt uit de Nota omtrent de Prijspolitiek. Maar bij de fiscale politiek is het standpunt diametraal tegengesteld, hetgeen vooral verwondering wekt omdat juist de dringendheid van de vernieuwing van het productieapparaat wordt aangevoerd als argument tegen het vervangingswaardebeginsel. De bedrijven komen hierdoor in moeilijkheden. De uitwerking van de gewijzigde inzichten van de regering omtrent de prijspolitiek zal niet uitblijven. Hierdoor dreigt de discrepantie tussen de naar economische grondslagen berekende en de naar fiscale maatstaven vastgestelde winst nog groter te worden.

De vervangingswaarde is alleen toegelaten bij de „normale voorraden“. Uit de Prijzenbeschikking textielgoederen 1950 valt op te maken, dat men in dit verband onder „voorraden“ de aanwezige goederen verstaat, dus de technische, en niet de economische voorraad. Dit nu is volgens schrijver onjuist, daar aldus een deel van de gevolgen van prijsverhoging ten laste van het bedrijf wordt gebracht. Beslissend is de vervangingsprijs op het moment van vaststelling van de prijs van het goed op de verkoopmarkt. Ten aanzien van de duurzame productiemiddelen doet zich nog een bijzonder verschijnsel voor, tengevolge van de onvermijdelijk uitgestelde vervanging. De verliezen, die hierdoor ontstaan i.v.m. de reeds verbruikte werkeenheden, kunnen bij de huidige belastingregeling niet worden gecompenseerd. Er bestaat alle reden te vrezen voor een intering van het productiekapitaal, die wordt bedekt door geflatteerde jaarrekeningen. Het is dringend noodzakelijk dat de overheid de voorwaarden schept om de noodzakelijke vervanging van duurzame en vlottende productiemiddelen mogelijk te maken.

B IV 2e

Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, Dec. 1950.

Een critische aantekening bij de theorie t.a.v. de uitschakeling van de volgtijdelijke prijsrisico's.

Potgieter, P. J. — Het inkomensstreven van de bedrijfshuishouding richt zich op de gelijktijdige prijsverschillen. Een hieruit voortvloeiend resultaat kan bedreigd worden door volgtijdelijke prijsverschillen. Deze leveren bij een opwaarts gerichte prijsontwikkeling speculatieve winsten en bij een neerwaarts gerichte prijsontwikkeling speculatieve verliezen op. Het streven van de bedrijfshuishouding dient er op gericht te zijn de gelijktijdige prijsverschillen te scheiden van de volgtijdelijke, hetwelk geschiedt door de economische voorraad op 0 te brengen en te houden. Dit geschiedt o.a. door indekking op de termijnmarkt. Hiertegenover abandonneert men dan de winstkans van de volgtijdelijke prijsstijging.

Tot zover een weergave van de heersende opvatting. Schrijver brengt hier nu tegen in, dat in de op continue inkomensverkrijging gerichte bedrijfshuishouding volgtijdelijke prijsstijging geen winst betekent, maar een vermogensaanwas, waarop van stonde af aan beslag wordt gelegd. De gedachte van een abandonnement van winst in de hedge-operatie is dus onjuist.

De vermogensaanwas kan niet worden geabandonneerd, want op haar wordt beslag gelegd. Dit leidt de schrijver tot de conclusie, dat het theorema van de economische voorraad en de uitschakeling van de volgtijdelijke prijsrisico's zich niet verdraagt met

de in de Amsterdamse School aangehangen kostprijs- en winstopvatting. Het streven naar een uitschakeling van de prijsrisico's geeft geen verbetering van de continuïteitskansen maar schept integendeel een ernstig risico van speculatieve aard.

Ba IV - 9

Maandblad voor Bedrijfsadministratie, December 1950

V. LEER VAN DE FINANCIERING

Financing the Medium-sized Firm

Corbett, John T. — In deze lezing, gehouden voor het British Institute of Management, wordt een overzicht gegeven van de bronnen van vermogen die toegankelijk zijn voor bedrijven met een kapitaalwaarde tussen de 100.000 en 500.000 pond sterling. Voor seizoenspitsen en overbrugging van tijdelijke vermogenstekorten komt allereerst blanco bankcrediet in aanmerking. Het acceptcrediet als bron van min of meer permanent vermogen is echter gevaarlijk. Een andere bron is de huurkoop, die echter duur is, en alleen in aanmerking komt voor kleine bedrijven bij aankoop van bepaalde duurzame productiemiddelen. De zelffinanciering uit de winst was vroeger een belangrijke vorm van financiering, maar door de hoge belastingen en de inflatie blijft hier niet veel van over. Een andere mogelijke bron van vermogen zijn de leveranciers en/of de afnemers. Een bezwaar is hier dat aan klanten of leveranciers niet gaarne teveel inzicht in de gang van zaken wordt gegeven, terwijl ze als crediteuren dit toch zullen verlangen. Ook hypotheek kan een goede vermogensbron zijn. Soms verkoopt men het kapitaal goed en huurt het van de koper; dit heeft bezwaren, en is volgens de schrijver het beste geschikt voor grootwinkelbedrijven e.d.

Niet officieel genoteerde effecten (b.v. preferente aandelen) worden ook wel uitgegeven, meestal aan verzekeringsmaatschappijen e.d. — Dit is echter niet gemakkelijk —. De in 1943 opgerichte Industrial & Commercial Finance Corporation helpt ook de kleinere industrie in de vorm van deelname in het aandelenkapitaal. Tenslotte geeft schrijver een beschrijving van de verschillende soorten officieel genoteerde effecten en hun mogelijkheden. Hij wijst vooral op de noodzaak om voldoende aandelen te hebben in verhouding tot het obligatievermogen. Minstens de helft van het totale vermogen behoort aandelen te zijn, en hoogstens een derde deel obligatievermogen.

Ba V - 3

Accountancy, Januari 1951

VI. LEER VAN DE ORGANISATIE

Schematische voorstellingen, belangrijk hulpmiddel bij bedrijfsonderzoek

Starreveld, R. W. — Schrijver tracht eerst, inzicht te verschaffen in het wezen en de problematiek van de schematische voorstellingen en in de gebruiksmogelijkheden. Symbolen kunnen worden gebruikt om organisatorische begrippen voor te stellen, hetzij om tijd en/of ruimte te besparen („kortschrift” voor specialisten op een beperkt gebied) hetzij om hun suggestieve werking („krachtschrift” bij instructie, demonstratie enz.). De schematische voorstelling (hetzij met woorden of met symbolen) biedt bijzondere mogelijkheden voor het aangeven van eenvoudige verbanden of voor de gelijktijdige beschouwing vanuit verschillende gezichtspunten. Verder steunt ze voorstellingsvermogen en geheugen, en maakt besparing van woorden mogelijk. Tenslotte bevordert ze het denken in grote lijnen.

Bij het organiseren kunnen grafische en schematische voorstelling nuttig zijn bij het waarnemen, weergeven en analyseren van de bestaande verhoudingen, bij het openbaren en vergelijken van gedachten t.a.v. nieuwe mogelijkheden en oplossingen, en bij het overtuigen en instrueren van betrokkenen. De organisator groepeerd en rangschikt handelingen, taken en organen, en daarbij zijn ook de handelende subjecten, de handelende objecten en de middelen van belang. Al deze dingen kunnen desgewenst met symbolen worden weergegeven, maar men moet het gebruik van bijzondere symbolen zoveel mogelijk beperken tot de gevallen waar ze als „kortschrift” of als „krachtschrift” nut hebben. En men moet vooral ook het gebruik van schema's niet vereenzelvigen met dat van symbolen. In een tweede gedeelte behandelt schrijver de vormen en uitdrukkingsmogelijkheden van grafische en schematische voorstellingen. Hij bespreekt drie soorten enkelvoudige schema's, t.w. de vrije opstelling zonder ruimtelijke binding, de opstelling met binding in één, en die met binding in twee richtingen. Daarnaast worden samengestelde schema's (met meervoudige projectie) behandeld, en dan de schema's met schaalgebondenheid. Tenslotte volgt een opsomming van de meest voorkomende categorieën van symbolen met hun toepassingsmogelijkheden.

Ba VI - 1

Doelmatig Bedrijfsbeheer, Januari 1951

De Invloed van de technische Ontwikkeling op het Economisch Leven

Stammler, Ir Ch. J. — In dit artikel (uit „Techniek“, 10e jaargang no. 4) worden de uitvindingen onderscheiden in arbeidbesparende, kapitaalbesparende, arbeid en kapitaalbesparende, en niet-besparende. Onder de laatste categorie valt o.a. het scheppen van nieuwe en het vervolmaken van reeds bestaande consumptiegoederen. Uit gegevens van S. C. Gilfillan werd voor een aantal belangrijke uitvindingen de conclusie verkregen, dat 33 % arbeidbesparend, 22 % kapitaalbesparend en 45 % niet-besparend was. Schrijver haalt ook gegevens aan omtrent de verdeling der uitvindingen naar hun economische betekenis voor verschillende industrietakken. Zo hadden bijvoorbeeld in de fabricage van elektrische apparaten 74 % der uitvindingen betrekking op het scheppen van nieuwe producten, en slechts 15 % op kwaliteitsverbeteringen. Voor textiel daarentegen waren dezelfde cijfers resp. 16 en 42 %.

Tenslotte wordt een beschouwing gegeven over de invloed van de conjunctuur op tempo en soort der uitvindingen. In het begin van de hausse zullen veel nieuwe goederen worden uitgevonden, terwijl in het latere stadium van de hausse vooral kostenverlaging en kwaliteitsverbetering op de voorgrond komen.

Ba VI - 1

Het Moderne Bedrijfsleven, Februari 1951

Normalisatie

Mayer, Dr Ir A. W. J. — Aan de hand van enkele opvallende recente voorbeelden wordt het belang van normalisatie in het licht gesteld en tevens getoond dat normalisatie een zeer ruim gebied omvat.

Het principe der verwisselbaarheid ligt aan de normalisatie ten grondslag. Ze berust op de algemene erkenning van zekere kwaliteitseisen. Bij het vaststellen daarvan houdt men rekening met de technische geschiktheid zowel als met de economische waarde. Schrijver illustreert een en ander aan de normalisatie van de taal. Normalisatie is een kwestie van algemeen beleid in de bedrijven, en niet iets dat alleen de ingenieur aangaat. Ook gaat ze boven het enkele bedrijf uit. Schrijver somt een aantal mogelijke voordelen op, welke uit verdere normalisatie voor het bedrijf kunnen voortvloeien, en wijst op de noodzaak, het verwisselbaarheidsbeginsel op alle mogelijke gebieden toe te passen.

Ba VI - 4

Tijdschrift voor Efficiëntie en Documentatie, Februari 1951

Productiviteit, Mededelingen van de Contactgroep Opvoeding Productiviteit

Een uiteenzetting van de theorie van de „simplification“, welke is aangevuld met enkele praktische voorbeelden van het nut ervan. De voordelen voor producent, distributeur en verbruiker worden opgesomd, en de toepassingsmogelijkheden voor Nederland komen ter sprake. Toepassing is belemmerd door onvoldoende voorlichting, en soms door het feit dat wij, in tegenstelling met de Verenigde Staten, veelal een „buyers' market“ hebben. Daarnaast speelt echter de commerciële instelling van de producent ook vaak een grote rol. Aanbevolen wordt, de kostprijs juist te berekenen dan nu geschiedt. Als afnemers met bijzondere „afwijklingslust“ de daardoor veroorzaakte extra kosten zelf moeten betalen, zullen ongemotiveerde variaties in producten wel verminderen. Ter bevordering van de „simplification“ wordt verder aanbevolen, studiegroepen op te richten per bedrijfstak, die zich hiermee bezig houden. Hierbij zal de „Hoofdc commissie voor de normalisatie in Nederland“ uiteraard een centraal punt vormen. Ook van de zijde van de ECA worden voorstellen omtrent deze materie verwacht.

Ba VI - 4

Het Moderne Bedrijfsleven, Februari 1951

How much to spend on advertising

Dean, Joel — Het is niet eenvoudig om voor een gegeven onderneming de grens vast te stellen, waarboven meerdere reclamekosten niet meer verantwoord zijn. Bezien vanuit het gezichtspunt van de economische theorie, wordt een oplossing geboden door de marginale analyse. Dit is echter alleen een houvast voor de „short run“, en in werkelijkheid dragen vele reclamekosten eer het karakter van „investerings“ dan van uitgaven die direct de resultaten gunstig beïnvloeden.

Ook kunnen andere doelstellingen dan „maximale winst“ de reclamepolitiek beïnvloeden. Daarbij komt, dat in de praktijk de „marginale opbrengsten“ van meerdere reclame gewoonlijk niet bekend zijn, zodat men met zeer ruwe schattingen zou moeten werken om tot een toepassing van de marginale analyse te geraken.

Toch heeft deze analyse waarde, al is het maar als uitgangspunt voor kritiek op andere methoden, die in de praktijk tot ontwikkeling zijn gekomen. Schrijver behandelt verschillende van deze methoden. Men reserveert bijvoorbeeld wel een vast percentage van de omzet voor reclame; of men spendeert er „zoveel aan als men missen kan“, of men vraagt zich af of de voor reclame uitgegeven bedragen op de duur rendabel zullen blijken, als men ze als kapitaaluitgaven beschouwt; of men stelt bepaalde doelen zonder zich af te vragen of het bereiken daarvan economisch voordeel geeft. Of wel men handhaaft een bepaalde verhouding tussen de eigen reclame-uitgaven en die van de concurrentie. De zwakke punten van elk dezer methoden worden in het licht gesteld.

Ba VI - 11

Harvard Business Review, Januari 1951

The Functions of the Accountant in Large-Scale Industry

Glendinning, R. — Dit artikel is een pleidooi voor het algemeen toepassen van de methode der standaardkosten, in het bijzonder ten behoeve van het grootbedrijf. De geografische en functionele afstand tussen leiding en uitvoering is bij het particuliere grootbedrijf en bij de genationaliseerde industrieën zo groot geworden, dat de effectiviteit van de leiding bedreigd wordt. Op het winst-motief kan niet worden vertrouwd, als het gaat om de doelmatige productie door afdelingen die geen rechtstreeks contact met de verkoopmarkt hebben.

Om de doelmatigheid in grotere organisaties te kunnen beoordelen, en te verhogen, moet men een methode van kostprijsberekening invoeren, die elke werker „costconscious“ maakt. Dat bereikt men door het stellen van een norm en het vergelijken van de geleverde prestatie daarmee, zoals dit bij variabele budgettering en standaardkostenmethode gedaan wordt.

Ba VI - 18

The Accountant, 27 Mei 1950

VII. LEER VAN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

Wesen und Wert des Bewegungsstudiums

Pentzlin, Kurt — Schrijver wijst op het grote belang van de moderne, gedetailleerde bewegingsstudie t.a.v. verhoging van het arbeidsrendement en ter bestrijding van vermoeidheid. Hij betreurt, dat dit gebied door de nieuwe speciale symboliek en registreertechnieken voor niet-ingewijden zo moeilijk benaderbaar is. Noodzakelijk acht hij allereerst het geven van algemene bekendheid aan de belangrijkste regels van de „bewegings-economie“, zoals die door de Gilbreths zijn opgesteld en in de laatste tijd door mensen als Mogensen, Maynard, Stegemerten en Barnes zijn vervolmaakt.

B a VII - 5

Industrielle Organisation, 1950, nr. 5

Die Industrielle Arbeitstechnik

Schnewlin, Helmut — Doel van de arbeidswetenschap is het verlagen van de kostprijs met behoud van de aanpasbaarheid van het productieapparaat. Hiertoe is een eerste vereiste, dat de mensen in het bedrijf zodanig worden opgevoed, dat ze actief aan verbetering van de arbeidsmethoden willen meewerken. In de tweede plaats moet de arbeider zorgvuldig geoefend worden in de juiste wijze van werken en nauwkeurige instructies ontvangen, anders heeft verbetering van methoden en omstandigheden weinig uitwerking. De tijdstudie in zijn traditionele vorm is geen bruikbaar middel voor rationalisatie, omdat ze niets of weinig zegt omtrent arbeidsmethode en -omstandigheden. Het onderzoek moet door in het bijzonder hiervoor geschoolde „arbeidsingenieurs“ worden verricht op wetenschappelijk vastgestelde grondslagen. Het moet worden uitgevoerd voor het gehele productieproces in zijn samenhang, en zowel het economische als het arbeidstechnische en constructieve aspect omvatten. Schrijver geeft een overzicht van de fasen die in zulk een onderzoek zijn te onderscheiden. Laboratoriumproeven spelen hierbij een belangrijke rol.

B a VII 5

Industrielle Organisation, 1950, nr. 6

Farbe als Klimatisierungsfaktor

Schärer, Frank — Deze beschouwing heeft ten doel, de invloed van de kleur in het bedrijf te verklaren vanuit het standpunt van den physicus, den physioloog en den psycholoog, om vervolgens normatieve conclusies omtrent het gebruik van de kleuren te geven. Het blijkt, dat de kleurgewaarwording niet scherp kan worden verdeeld in een physiologisch en een psychologisch gedeelte; beide lopen in elkaar over.

In een bedrijf dat maar één soort product in één kleur maakt, is het kleurenvraagstuk betrekkelijk eenvoudig: men kiest dan voor de wanden een tint die complementair is met de kleur van het product.

Bij de machine industrie met haar vele verschillende kleine oppervlakken ligt het vraagstuk b.v. veel moeilijker.

Verschiedene systemen zijn mogelijk, maar er moet naar gestreefd worden de zichtbaarheid zo gunstig mogelijk te maken, waarbij de aesthetische factor moet worden achtergesteld bij psychologische en physiologische eisen.

In het algemeen zijn groene tinten zeer gewenst, daar die een gunstige gewaarwording oproepen.

B a VII - 5

Industrielle Organisation, 1950, nr. 6

Bewegungsstudien

Kuhlmann, Friedrich — Aan de hand van een praktijkvoorbeeld wordt duidelijk gemaakt, dat het doorvoeren van arbeidsstudies zonder tijdopname in veel gevallen goede resultaten kan opleveren. Schrijver meent, dat bij zulke bewegingsstudies de details beter worden opgemerkt, terwijl psychische storingsoorzaken, die bij tijdsstudies op kunnen treden, hier ontbreken. Men ontdekt zo op snelle wijze de belangrijke fouten, terwijl het onderzoek met medewerking van het betreffende personeel kan plaatsvinden. Het is goedkoop en eenvoudig. Natuurlijk kan het bedrijf uiteindelijk zo ver zijn gerationaliseerd dat met het blote oog geen fouten meer waargenomen kunnen worden; dan kan men met films werken, waarbij echter de goede persoonlijke waarneming ook onmisbaar blijft.

B a VII - 5

Industrielle Organisation, 1950, nr. 6

Le facteur Humain dans l'Economie Industrielle

Dubois, Jacques — Het is noodzakelijk, de menselijke factor in de productie stelselmatig in de organisatie te betrekken, en daarbij uit te gaan van beschouwing van den enkeling, niet van de groep. De Verenigde Staten zijn in dit opzicht voorgegaan. Niet uit philanthropische motieven, maar met het doel, het rendement van de arbeid op te voeren. Het middel hiertoe is, rekening te houden met de persoon van den arbeider. Hij moet het nut van zijn arbeid kunnen begrijpen, en zich in die arbeid kunnen uitleven, geestelijk zowel als lichamelijk. Dan wordt het werk het best gedaan.

Het werkerterrein van een Amerikaans „Industrial Relations Department” is te verdelen in vier secties: Veiligheid, Functie en Beloning, Scholing en Opleiding, en Voorlichting. Een veiligheidsprogram kan alleen slagen, als de leiding zich bewust is van haar verantwoordelijkheid, en als zij zich de persoonlijke medewerking van al haar werkers kan verzekeren. „Functie en Beloning” omvat werkclassificatie en taakanalyse, selectie en psychotechniek, en beloning naar verdienste op grond van volledige documentatie. Een geringe „labour turnover” duidt op een goede functieverdeling enz. Aan algemene zowel als bijzondere opleiding (in de werktijd) wordt in Amerika zeer veel aandacht besteed. Door allerlei vormen van schriftelijke mededelingen zowel als door mondeling contact wordt tenslotte de band tussen het individu en zijn werkomgeving levendig gehouden.

B a VII - 1

Annales des Sciences Economiques Appliquées, November 1950.

De invoering van het wetenschappelijk tarief

Gomes, J. R. — Dit artikel bedoelt praktische voorlichting te geven aan bedrijven die thans nog aarzelen om tot invoering van het wetenschappelijk tarief over te gaan. Van een metaalgietery wordt de te volgen weg beschreven vanaf het moment dat de beslissing tot invoering is gevallen. Vier stadia kunnen daarbij worden onderscheiden: de kennismaking van het bedrijf met het wetenschappelijk tarief; de opbouw van het grondtijdenarchief; de invoering van het tarief; de nabehandeling. Op de eerste twee stadia wordt nader ingegaan. Hierbij wordt voor het eerste stadium de introductie behandeld bij de verschillende hiërarchische niveaus.

Uitvoerig wordt daarbij stilgestaan bij de wijze waarop het personeelsorgaan werd ingevoerd. Bij de behandeling van het tweede stadium worden de volgende punten besproken: de arbeidsplaats — de procesanalyse — het fabricageschema — de machinespecificatie — de lijst van gereedschappen en andere benodigdheden — de lijst van transportafstanden/man — de loongegevens — de standaardanalyse — de variabelen — het informatieformulier — de tijdstudies — de overall-opnamen — de toeslagen — de verzamelde handelingen — de grondtijden — de opbouw van de map Standaardgegevens.

B a VII 5

Tijdschrift voor Efficiëntie en Documentatie, Januari 1951.